

Module 11: docentenhandleiding

Experimenteel lesprogramma nieuwe economie

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording

2010© Stichting leerplanontwikkeling (SLO), Enschede

Het auteursrecht op de modules voor Economie berust bij SLO.

Voor deze module geldt een Creative Commons Naamsvermelding-Niet-Commercieel-Gelijk delen 3.0 Nederland licentie (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/nl/>) Aangepaste versies van deze modules mogen alleen verspreid worden indien het colofon vermeld wordt dat het een aangepaste versie betreft, onder vermelding van de naam van de auteur van de wijzingen. Gebruiker mag geen wijziging aanbrengen in de auteursrechtvermelding.

SLO en door SLO ingehuurde auteurs hebben bij de ontwikkeling van de modules gebruik gemaakt van materiaal van derden. Bij het verkrijgen van toestemming, het achterhalen en voldoen van de rechten op teksten, illustraties, enz. is de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht. Mochten er desondanks personen of instanties zijn die rechten menen te kunnen doen gelden op tekstgedeeltes, illustraties, enz. van een module, dan worden zij verzocht zich in verbinding te stellen met SLO.

De modules zijn met zorg samengesteld en getest. SLO aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor onjuistheden en/of onvolledigheden in de module. Ook aanvaardt SLO geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade, voortkomend uit (het gebruik van) deze module.

Informatie

SLO, VO tweede fase
Postbus 2041, 7500 CA Enschede
Telefoon (053) 4840 421
Internet: www.economie.slo.nl

Geachte gebruiker

U heeft zojuist een bestand geopend met experimenteel lesmateriaal dat is gebruikt in de pilot voor het nieuwe economieprogramma. Dit lesmateriaal kunt u naast uw lesmethode gebruiken om opgaven (of series van opgaven) in te zetten of bijvoorbeeld als toetsmateriaal te gebruiken. Dit materiaal is "in ontwikkeling", dat wil zeggen dat hier aan wordt gewerkt zodat we onze leerlingen beter kunnen bedienen en/of de mogelijkheden van ons programma optimaler kunnen benutten. Wij stellen het dan ook zeer op prijs indien u uw ervaringen met ons zou willen delen. Verbeteringen, aanvullingen, onvolkomenheden, noem maar op. U doet ons en uw collega's in het land hier een groot plezier mee. Vanzelfsprekend stellen wij het ook zeer op prijs indien u ons uw ideeën, toetsen, PTA's, experimenten etc. laat zien.

Op de website <http://economie.slo.nl> treft u meer informatie

Inhoud

Voor de docent

Algemeen: Opdrachten voorzien van een * lenen zich ook goed voor beantwoording in groepjes

Pag. 2: optioneel een inleidend kaartspel

Hier kan ter introductie van het belang van informatie een klein experiment in de les worden ingezet. Daarvoor nodig je twee tot vier leerlingen uit om voor in de klas een kaartspelletje (zie kader) te spelen, waarin de drie situaties van volledige, onvolledige en asymmetrische informatie worden nagebootst.

Duur: 5 à 10 minuten (afhankelijk van de nabespreking).

Speluitskomst van het inleidende kaartspel: Wie weet wat?

In het eerste spel is er sprake van volledige (en perfecte) informatie. Iedereen weet alles. Wanneer we veronderstellen dat mensen meer geld prefereren boven minder geld, is het tamelijk simpel te bedenken wat er zal gebeuren: niemand zal iets inzetten en waarschijnlijk is niemand in het spel geïnteresseerd. In het tweede spel is er sprake van onzekerheid / informationele onvolledigheid, maar niet van informatieasymmetrie. Dit type spelen zijn nuttige modellen om kwesties van verzekering, riskante investeringen te leren bestuderen. Met name wanneer we het spel zo veranderen dat er na elke bieding één kaart wordt omgekeerd. Het spel zou echter toch nog geen interessante vorm van strategisch gedrag genereren. In het derde spel is er sprake van informationele asymmetrieën: hoewel sommige informatie voor iedereen beschikbaar is, is elke speler alleen zelf geïnformeerd over zijn eigen bedekte kaarten. Door deze privé-informatie kan er een interessant strategisch spel ontstaan: bluffen, signalen geven, reputatie bouwen, zwakte suggereren enz. Dit is de reden waarom het edele pokerspel nog steeds zo vermakelijk is.

Opdracht 1

De situatie van de vissers kan ook via de speltheorie worden benaderd. Voor het collectief zou het bij een te groot aanbod voordelig zijn om een deel van de vis niet aan te bieden. Een dergelijke afspraak zou niet werken omdat het individueel voordeel oplevert om van die afspraak af te wijken en je complete vangst aan te bieden tegen een dan relatief hoge prijs. Tip: Leerlingen zouden in deze situatie zelf een pay-off matrix kunnen ontwerpen waarin het bekende dilemma zichtbaar wordt.

Bron 3: optioneel een Engelstalig (zorg)verzekeringsfilmpje

Tip: laat leerlingen (eerst individueel, daarna in groepen, daarna als klas) een mindmap creëren rondom het begrip verzekeren.

Opdracht 4 tot en met 9

De opdrachten 4 tot en met 9 behandelen vooral averechtse selectie. In de opdrachten 4 en 5 worden de termen averechtse selectie en moral hazard nog vermeden. In de opdrachten 6, 7 en 8 worden deze begrippen omschreven en in een context toegepast. Opdracht 9 legt vervolgens verschillende situaties naast elkaar.

Opdracht 12

In deze opdracht wordt het bekende voorbeeld van Akerlof over de tweedehands automarkt grafisch en rekenkundig toegelicht.

Hier kan een klaslokaalexperiment van Holt en Sherman (1999) "A Market for Lemons" in de vorm van een powerpoint presentatie over de verkoop van tweedehands auto's worden ingezet. Er is een docentenhandleiding aan toegevoegd. Het experiment kan ook op een ander moment in de module worden gebruikt.

Het experiment is optioneel en is als afzonderlijk bestand te vinden onder module 11.

Opdracht 13

Hier komen de vissers van sardientjes terug en wordt gebruik gemaakt van het analytisch instrumentarium dat het consumenten- en producentensurplus biedt.

Paragraaf 4

In deze paragraaf komen verschillende contexten aan de orde. De arbeidsmarkt en de sociale zekerheid zijn hierbij verplichte contexten. Als aansprekende voorbeelden zijn hier de bloedmarkt en de verzekeringsmarkt aan toegevoegd. In dit deel moet blijken of de economische bril die in de eerste drie paragrafen is ontwikkeld een voldoende heldere kijk biedt op de economische problemen in de verschillende contexten.